

ABD'nin Demokrasi Getirme İddiası Oryantalist Bir Söylemdir

Cevat Özkaya

Anlayış Dergisi, KUDÜS Sayı: 2 Yaz 2003

<https://www.haksozhaber.net/haksoz-okulu/makale/abdnin-demokrasi-getirme-iddiasi-oryantalist-bir-soylemdir-215059.htm>

ABD'nin Ortadoğu'ya demokrasi ve özgürlük getirme iddiası bir söylemden ibarettir. ABD'nin yeni kolonyalizmini meşrulaştıran bir söylem... Bu yeni bir durum da değildir. Batı'nın güçlü ulusları, sömürgeleştirmek istedikleri bölgeler için benzer söylemler kullanmışlardır. Bu söylemler, sömürgecilik sürecinde yapılacak olan baskıları kamuoyuna daha yumuşak intikal ettirir ve kabul edilebilir boyuta indirgerler.

İngilizler Mısır'a girdiklerinde de benzer söylemlere başvurmuşlardı. İngilizlerin Mısır genel valisi James Balfour'un sözleri sömürgeci mantığı ortaya koyması açısından çok ilginçtir. "Bizim Mısır'daki mevcudiyetimiz, her ne kadar biz orada onların hatırı için bulunmakta isek de, yalnızca onların işine yaramıyor. Biz ayrıca bütün Avrupa'nın çıkarına Mısır'dayız."

Burada İngilizleri Mısırlılar davet etmiş ve onlarda hatır için oraya gitmiş değiller. Mısırlılara kimse bir şey sormamış. Mısırlıların bir daveti de yok. Ancak İngiltere Mısır'ı istila ettiğinde takdimini böyle yapıyor. İngilizlerin öncelikle Mısır'ın iyiliği için orada olduğunu söyleyerek oradaki varlıklarını meşrulaştırıyorlar.

ABD'nin söyleminin de bundan bir farkı yok. O da Irak'a yaptığı istilâ hareketini "Sonsuz Özgürlük" olarak isimlendirdi. Bu gerçekten bir özgürlük müdür? Özgürlüğü Iraklılar mı talep etti? Hayır hiç biri değil. Ama "Sonsuz Özgürlük" bir söylem olarak "Sonsuz Özgürlük" meşrulaştırıcı bir işlev de görmektedir. Bu tür söylemler, Oryantalist geleneğin gereği ve devamıdır. Batı güçlüdür, güçlü olan zayıf hakkında konuşur, onu tarif eder, betimler, tasvir eder ve onun adına konuşur. Dün de böyleydi bu gün de böyle. Onun içindir ki, ABD'nin Irak'a demokrasi ve özgürlük getirme iddiası bir oryantalist söylemdir. Gerçeklikle alakası yoktur. "Batı bakış açısından, Batı dışı ülkeler için demokrasi ve demokratik değerlerin sadece stratejik ve ekonomik anlamı vardır." ABD'nin bu söylemi de sadece kendi stratejik ve ekonomik çıkarları açısından anlamlıdır. ABD gözlüğüyle bakıldığında bunda yadırganacak bir şey de yoktur.

Bölgedeki yönetimlerin siyasi değişim ve reform taleplerini kendi istekleriyle yürütmedikleri bir gerçek. Bu işbirlikçi yönetimlerin büyük bir kısmının ABD ile işbirliği yaparak ve ABD'ye dayanarak başkalarını yönettikleri biliniyor. Dolayısıyla ABD'nin direktif, onay ve desteği olmadan bir değişim ve reform yapabilmeleri neredeyse imkansızdır. Yönetimler kime dayanıyorlar, kimden güç alıyorlarsa, onun isteğini yerine getirirler. Ortadoğu yönetimleri halklarından güç almıyorlar. Güç aldıkları yer ABD olduğuna göre, emri de ondan alacaklardır. Bu tabii bir durumdur. Bölge halkları ne

zaman kendi istek ve arzularını hayata geçirecek yönetimlere kavuşurlarsa, o zaman herhangi bir dış dayatmaya boyun eğmek zorunda olmayacaklar ve nisbeten eşit ilişkiler kurabileceklerdir.

Muhal üzerine fikir yürütmek çok doğru olmaz. Yakın bir gelecekte Ortadoğu'ya demokrasinin geleceğine ilişkin en ufak bir emare yok. ABD'nin bölgeye demokrasi getirmekten bir çıkarı olacağını sanmıyorum. En azından şimdilik böyle bir çıkar gözüküyor. Neresinden bakarsanız bakın, bölgede en belirleyici unsur Müslümanlık. Doğru dürüst yapılacak bir seçim bu unsuru muktedir kılacaktır. Nitekim Kuveyt gibi ABD etkisinin çok yaygın olduğu bir ülkede bile yapılan seçimlerde %90 İslamcılar parlamentoya girdi. Diğer ülkelerde yapılacak seçimlerin sonuçları da üç aşağı beş yukarı böyle olacak. Bu ABD'nin işine gelmez.

Kanaatimce şöyle bir yol izlenecektir; Ülke yönetimlerinde göstermelik bir takım değişiklikler yapılacak. Halka Batının muzahferatını tüketecek ve yaygınlaştıracak bir serbesti tanınacak ve bölge halkı en azından niyet bazında var olan kültürel kodlarından kopartılacak, ancak ondan sonra demokrasi düşünülür hale gelecektir. Demokrasinin bölge halkına çare olup olmayacağı ise, bu aşamalardan sonra düşünülecek bir sorudur.